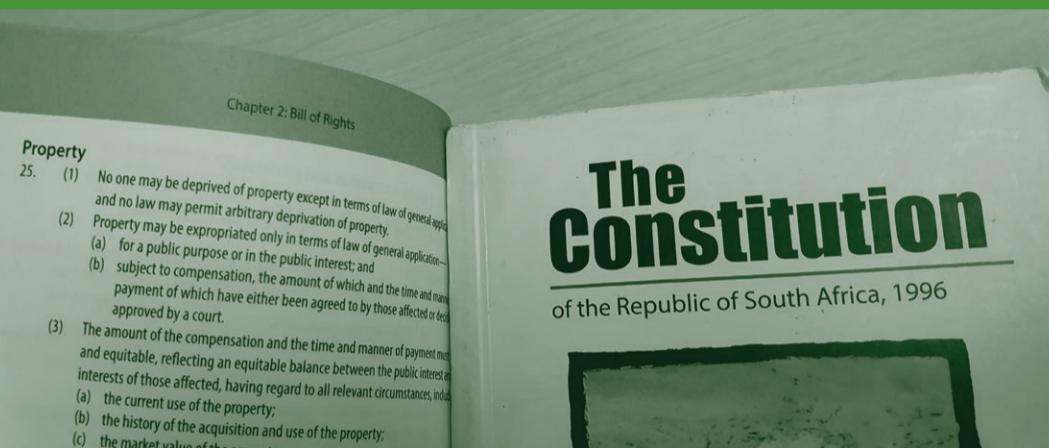

Phetolo ya Karolo ya 25 ya Molaotheo

Komiti ya Kopanelo ya Tjhebotjha ya Molaotheo (CRC ya Kopanelo) e ile ya ba le dipitso tsa setjhaba diprovenseng tsohle tsa Afrika Borwa ka 2018. Morero o le mong wa dipuisano tsena tsa setjhaba ho phatlalla le naha e ne e le ho fumana dithhahiso tsa setjhaba ka Phetolo ya Karolo ya 25 ya Molaotheo.

Dipitsong tsena, ho ile ha botswa dipotso tse latelang ho kgothaletsa dithhahiso tse molemo ho tswa setjhabeng:

- **Na Karolo ya 25 ya Molaotheo e thibela kamoho ya mobu ntle le dihlapiro?**
- **Ke diphetoho dife tseo o ka ratang ho di bona bakeng sa ho kenngwa tshebetsong hantle ha Karolo ya 25 ya Molaotheo?**

Ke mang ya tlamehang ho ba le seabo, jwang?

Batho bohole ba nang le thahasello le ba amehang, batho le dihlopha tse ipopileng di menngwa ho ba le seabo ka:

Ho etsa ditlhahiso tse ngotsweng tse lebiswang ho Komiti ya Nakwana ho tsa Karolo ya 25 ya Molaotheo.

Dithhahiso di tlameha ho romelwa ho Mongodi wa Komiti ya Nakwana, Mong Vhonani Ramaano pele ho la 29 Hlakola 2020.

Aterese: 3rd floor, 90 Plein Street, Cape Town, 8000

Imeile: section25@parliament.gov.za

WhatsApp: 081 410 5932

Ho ba teng dipitsong tsa setjhaba:

Dipitso tsa setjhaba di tla tshwarelwadi diprovenseng tsohle ho tloha ka la 28 Hlakola 2020 kahara bomasepala ba bangatanyana ba ditereke le ba ditoropokgolo ho phatlalla le naha.

Mokwallo wa naha e ileng ya phatlalatswa ke Mopresidente Ramaphosa ka Tlhakubele ka lebaka la sewa sa Covid 19 e bakilwe ho kgutlisetswa morao ha dipitso tsa setjhaba diprovenseng tse tharo: Limpopo, Kapa Lebowa le Kapa Bophirima. Jwale ka tlasa boemo ba 1 ba mokwallo, dipitso tsa setjhaba di tla qala hape ho tloha ka la **22 Mphalane ho fihlela ka la 31 Mphalane 2020**.

Bakeng sa ho fumana lesedi le leng ka ditlhahiso le dipitso tsa setjhaba ka Bili, o ka ikopanya le Mongodi wa Komiti ya Nakwana ka Karolo ya 25 ya Molaotheo,
Mr Vhonani Ramaano ho:

Mohala: (021) 403 3820

Sele: 083 709 8427

Imeile: vramaano@parliament.gov.za

Ho etsahetseng kamora dipitso tsa setjhaba tsa 2018?

CRC ya Kopanelo e entse tlaleho mme ya e teka kahara Seboka sa Naha (NA). Tlaleho e entse letoto le latelang la ditaba tsa bohlokwa tse tswileng ditlhahisong tsa setjhaba:

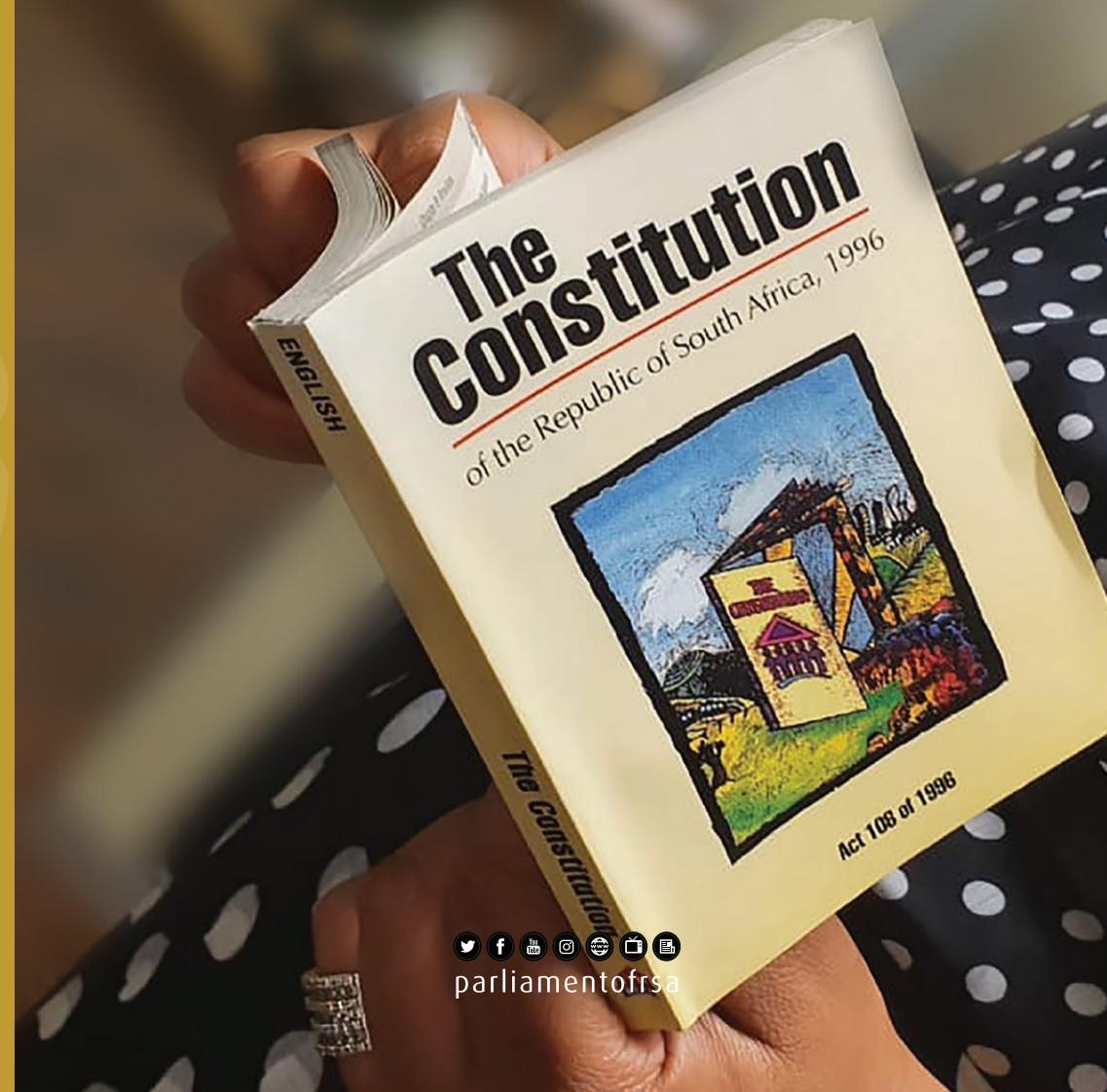
- Ho na le thuoo ya mobu e sa lekaneng e nang le tshekamelo kahara naha.
- Tshireletso ya nako ya bodulo ya basebetsi ba mapolasiong, badudi ba mapolasing le batho ba dulang mobung o kopanetsweng o tshwerweng ke Teraste e tlameha ho netefatswa.
- Manyofonyofo, bajete e sa lekanang ya phetolo ya tsa mobu, hammoho le kgaello ya bokgoni kahara mmuso di hhalositswe di sitisa mokgwatshebetso ya phetolo ya kabo ya mobu.
- Mmuso o kgothaletswa ho etsa lewa le hlakileng la kabobotjha ya mobu ho lokisa maeme a nako e fetileng.
- Moalotheo o lokela ho bolela ka ho hlaka hore kamoho ya mobu ntle le dihlapiro ke kgetho e tshwanetseng ya phetolo ya kabo ya mobu.

PHETOLO YA KAROLO YA 25 YA MOLAOTHEO

Sesotho

PARLIAMENT
OF THE REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

PHETOLO YA KAROLO YA 25 YA MOLAOTHEO

Ke maikutlo afe a neng a le ka sehloohong dipitsong tsa setjhaba?

Dipitso tsa setjhaba di ile tsa qetwa ho na le maikutlo a ka sehloohong a mabedi a hanyetsanang.

Maikutlo a pele ke hore Karolo ya 25 ke tshita ho kamoho ya mobu ntle le dihlapiro, mme e hloka ho fetolwa. Haholoholo Dikarolo tsa 25 (1), 25 (2) (b) le 25(3) di ile tsa totobatswa di na le mathata. Dipehelo tsena di bonwa di sireletsa ditokelo tsa thepa e fumanweng nakong ya bokoloniyle le ya matsatsi a kgethollo.

Maikutlo a bobedi ke hore Molaotheo o se ntse o dumella kamoho ntle le dihlapiro. Maikutlo ana a tshehetso ke Karolo ya (2) (a), e bolelang hore thepa e ka hlohwah ho latela molao wa tshebediso e akaretsang bakeng sa dipheo tsa setjhaba feela.

Batho ba hanyetsang phetolo ya Karolo ya 25 ba boetse ba kgothaletsa hore Palamente e hlakole Molao wa Kamoho (63 wa 1975), le mokgwatshebetso wa moraloo wa Bili ya Kamoho ho e amahanya le Karolo ya 25.

Maikemisetso a Bili

Karolwana ya 2 (b)

E lokisetsa hore lekgotla la molao le etse qeto ya ho se fane ka dihlapiro ha mobu kapa thepa e hlohwah bakeng sa phetolo ya kaboo ya mobu.

Karolwana ya 3

E beha maemo le mabaka a tlamehang ho sekasekwa ha ho etswa qeto ke lekgotla la dinyewe mabapi le bongata ba tjhelete ya dihlapiro.

Karolwana ya 3A

Ho tlameha ho etswe molao wa naha o hhalosang maemo ao ka ona lekgotla la dinyewe le ka fihlelang qeto ya ho se fane ka dihlapiro bakeng sa mobu kapa thepa e hlohilweng mohl. Bili ya Kamoho.

Ke dife dikgothaletso tsa jwale tsa CRC ya Kopanelo?

Kgothaletso ya 1:

Karolo ya 25 ya Molaotheo e tlameha ho fetolwa mme e hlake ka kamoho ya mobu le thepa ntle le dihlapiro. Hona ho tla lokisa diphoso tsa ho hlohwah ha mobu ha nako e fetileng, ho netefatse phihleleho e tshwanang ya mobu le ho matlafatsa bongata ba Maafrika Borwa.

Kgothaletso ya 2:

Palamente e tlameha ho theha mokgwa wa ho etsa phetolo e hlokahalang karolong e tshwanetseng ya Karolo ya 25 ya Molaotheo ka potlako.

Kgothaletso ya 3:

Palamente e tlameha ho teka, ho sebetsa le ho ananela Bili ya Phetolo ya Molaotheo pele ho mafelo a Palamente ya 5 ya Demokerasi ho dumella kamoho ya mobu ntle le dihlapiro.

Palamente ya 6 ya jwale e ntse e qetela phetolo ena e kgothaleditsweng.

Hobaneng Palamente e epa dipitso tse ding tsa setjhaba?

Palamente, e ronngwa ke Molaotheo, e tlameha ho netefatso hore setjhaba se na le seabo mekgwatshebetso yohle ya yona, ho kenyelsetsa ketsomolao.

Ho phethisa thomo ena, Komiti ya Nakwana e mema batho bohole ba nang le thahasello le ba amehang, batho le/kapa ba ipopileng ho ba le seabo ho Phetolo ya Molaotheo ya 18, jwalokaha e amana le Karolo ya 25.

Komiti e tla sekaseka ditlhahiso tsa setjhaba kaofela ka phetolo ya Molaotheo hore NA e ananele Bili.

Hobaneng ho le bohlokwa ho ba le seabo?

Seabo sa setjhaba ke mosebetsi wa demokerasi o netefatsang hore baetsi ba molao ba mamela mantswe a batho ha ba etsa melao.

Ho tla etsahalang kamora dipitso tsa setjhaba?

Komiti ya Nakwana e tla kgutlisetsa Bili ho NA kamora ho sekaseka ditlhahiso tsa setjhaba kaofela. Ebe Ditho tsa NA di vouta ka Phetolo ya Molaotheo ya 18. Haeba NA e ananela Phetolo ya 18, Bili ena e tla lebisa ho Lekgotla la Diprovense la Naha (NCOP) bakeng sa dipuisano le diprovense ka Bili. Hang ha molao o ananelwa, o tla dumella kamoho ya mobu le thepa ntle le dihlapiro.

"Palamente ya Batho ba Baitseki ba Arabelang, ba mamelang batho"